

Кастратът*

Първо заговори за дишането ѝ, после за стойката, накрая за силата. С изключителна лекота и закачлива усмивка ѝ показва как *той* диша, как са го обучавали. Каза ѝ, че обучение като това, което е преминал, не може да бъде копирано точно. Все пак щял да даде всичко от себе си, ако и тя направи усилие. Ана обеща.

Той издиша със съскане, а тя броеше секундите, нужни му да изпразни големите си, силни дробове. Нейното издишване беше един кратък, но възхитителен провал. Провал, който някой ден можеше да бъде превъзмогнат. Той ѝ показва и *messa di voce*, вокална техника, при която се изпява една и съща нота, започвайки съвсем тихо, усилвайки максимално и после обратно до едва доловим звук. Между двете крайности трябва да бъдат постигнати колкото може повече степени на силата. Тя се провали и тук, но той все пак я накара да усети горещия допир на стремежа да постигнеш целта си, да се усъвършенстваш. Това

* С цел запазване качествата на гласа на момчетата, добрите певци са били кастрирани, за да се избегне мутирането по време на пубертета и съпътстващите го хормонални промени. – Бел. пр.

щяло да бъде като да стане акробат, каза Рауцини. Скоро можела да се научи да лети. Вече беше доволен от нея, от бързината, с която възприемаше, и от уменията ѝ. Каза ѝ, че след време ще започнат да се упражняват с два тона, после с три, като достигнат максимума, който може да бъде изпят на един дъх. Никога през живота си не се бе чувствала толкова изпълнена с енергия и жива. Забрави за себе си. Той не пия много, но когато отваряше устата си, гласът му я обгръщаше и преминаваше през нея. Сякаш душата ѝ се изпълваше с живот и радост и тя не можеше да повярва, че е била притеснена.

Годината беше 1776-а. Името ѝ – Ана Селина Стораче. На единадесет години. Можеше да свири на арфа и китара и да пее всичко на прима виста. По-големият ѝ брат, Стивън, бе истинско чудо с цигулката и го бяха изпратили в Неапол да учи в консерваторията. Баща ѝ беше италианец, контрабасист, който живееше в Лондон от двадесет години и превеждаше италиански бурлески за „Марилебон Гардънс“. Той бе прекрасен човек, който постоянно губеше пари. Нещастната му жена Елизабет, с моминско име Траслър, бе дъщеря на собственика на „Марилебон“ – чудесно кътче за отмора в покрайнините на Лондон, не толкова луксозно и шикозно, колкото примерно Воксхол или Ренелах*, отличаващо се от тях с обикновената, непретенциозна кухня на Траслър – пайове с плодове от собствените им градини, чийзкейкове, сметана и масло от добре гледаните и охранени крави, които кротко мучаха и преживяха по полянките зад театъра. Имаше храна за хапване, топки за игра и фойерверки за забавление. Посетителите не бяха богаташи, но не бяха и бедни.

Ана бе пяла и танцувала в представленията на баща си в „Марилебон“, откакто се помнеше. Тя бе енергично и умно дете, което искаше всички да го харесват. Очите ѝ бяха големи, тъмни и живи и изразяваха повече емоция и интелект, отколкото можеше да се види в очите на повечето възрастни. Гъстите ѝ черни къдрици хвърляха госпожа Стораче в ужас, че детето ѝ

* Увеселителни паркове в близост до Лондон, създадени през XVII век. – Бел. пр.

може да бъде сметнато за циганче. Тя беше дребничка и стройна, походката ѝ бе елегантна и наподобяваше тази на майка ѝ, която в добрите стари времена бе имала учител по танци французин.

Ана почти не бе спала през нощта преди първия урок при Венанцио Рауцини. Будеше се на всеки петнадесет минути, за да провери дали не е дошло време да става, но всеки път зад прозорците се виждаше мракът на нощта. Всички, освен нея, спяха, а сърцето ѝ пърхаше като крилете на птичка и краката ѝ пламтяха. Най-накрая небето започна да просветлява и тя чу как Бриджит се заема със сутрешните си задължения.

– Вече си станала? – я беше попитала тя.

Ана беше погледнала сериозно добродушната жена и бе отговорила:

– Това е най-важният ден в живота ми.

– В такъв случай поспи още малко, слънчице – каза Бриджит, обаче въпреки всичко даде хляб и масло на Ана и ѝ позволи да остане.

Сутринта се точеше бавно точно като нощта, но после изведнъж дойде време да се облече и да отиде с баща си в къщата на Рауцини в „Ковънт Гардън“. Когато влязоха в апартамента на кастрата, три малки кученца изтичаха през вестибюла, за да ги посрещнат.

– Никога не съм допускала, че той може да има *кучета* – промълви тя.

– Няма деца – обясни баща ѝ, след което облиза устни и намести перуката си, която му бе прекалено малка. По стените бяха закачени огледала. Ана се притесняваше, че изглежда като беднячка. Слугата разтвори тесните вътрешни врати и кучетата изтичаха пред тях към гостната, която бе богато декорирана в червено.

– Поздравявам ви – каза Рауцини, обръщайки се с изящни движения, за да ги посрещне.

Говореше на италиански, а гласът му бе висок, плътен и много приятен. На всичките му пръсти имаше пръстени, а на гърдите – игла във формата на феникс. Носеше фин син жакет,

а токите на обувките му бяха украсени със скъпоценни камъни. Големите му очи с тежки, полузатворени клепачи му придаваха спокоен и замечтан вид, а лицето му бе по момчешки закръглено и гладко. Бе неестествено висок, с широки, заоблени рамене, дълги ръце и дебели крака и въпреки това се движеше с такава горда елегантност, че според мъвата не можеше да влезе някъде, без да привлече вниманието и възхищението на всички присъстващи.

– Много си малка – отбеляза той.

– Просто съм ниска! – възкликна Ана. – На цели единадесет години съм.

– Цели единадесет? – попита той и я погледна топло. – Бих ти дал най-много десет. Ела с мен. Нека оставим баща ти при кученцата ми. Ако искаш, по-късно и ти можеш да си поиграеш с тях. Дошли са тук чак от Мюнхен.

Тя го последва до музикалната стая, в която миришеше на книги и канела, и още щом влезе, усети, че я обзема някакво спокойствие. Мястото ѝ бе тук, тук се чувстваше като у дома си, имаше цел, имаше и учител. Той притежаваше знанията, от които тя се нуждаеше. Трябваше само да намери начин да го убеди, че е по-способна и по-умна от всяко друго момиченце на земята.

– Тя е същинско бижу – отбеляза слугата, когато баща и дъщеря Стораче си тръгнаха.

Рауцини го погледна с усмивка и отговори:

– Така е.

Чувстваше се необичайно оживен след посещението на малкото момиче и не можеше да потисне усмивката си. Всеки има нужда от цел. Всеки има нужда от някакво занимание, от хоби. Той имаше всички вещи, от които се нуждаеше, но нямаше нито семейство, нито деца. Да си кастрат, беше като да си дошъл от друг свят. Дори не си мъж. И все пак, и такъв, той копнееше за дете. Човек може да има богатства, слава, може да напълни къщата си с дрънкулки и кучета, но в мръсния Лондон

и пред неумолимия бяг на времето оставаше една потискаща тъга. Всеки ден той живееше чрез пеенето си, съществуваше за него, заради него младото му тяло бе осакатено. Чрез пеенето прогонваше тъгата. Но не можеше да пее вечно.

Погледна дългия ред огледала. Сирак от Рим, скопен и продаден като добиче, преди да го пратят в консерваторията, той никога не бе виждал лицето си отблизо. След голямата промяна учителите му по пеене го караха да стои пред огледалото всеки ден, за да отвикне да гримасничи, да не показва никаква следа от усилието, нужно да изпява гамата отново и отново. Когато за първи път видя отражението си в огледалото, той бе поразен от мисълта, че в това непознато лице са се слели образите на непознатите му родители – устните им, скулите, очите. Беше си помислил, че ако изучава лицето си достатъчно дълго, това лице, резултат от сливането на техните образи, някой ден може да ги разпознае на улиците на Рим и да им каже: „Аз съм вашият син. Станах велик певец“. Защото вярваше, че е рожба на някое бедно момиче, което го е изоставило.

Харесваше му да си я представя, нея, неговата майка, докато лежеше нощем в леглото си. Това бе единственото време в консерваторията, когато бе сам и навсякъде беше тихо. През цялата останала част от денонощието младите кастрати пееха. Пееха псалми, докато се обличаха сутрин, докато се миеха и докато вървяха. Пееха по време на нощните бдения. Наричаха ги *figlioli angiolini* – „малките ангели“. Те бдяха над телата на мъртвите деца. За тази услуга консерваторията получаваше висока такса. По време на едно такова бдение Рауцини, тогава малко по-голям от Ана, се влюби в пеенето, докато стоеше там – сираче, облечено в бялото си расо, и утешаваше горките мъртви дечица, които бяха в много по-лошо положение от него, и скърбящите им забулени роднини. Харесваше церемониалността, свещите, късните часове. Обичаше важността на задачата си, неизпълнима от друго, и сладките звуци, излитащи като пеперуди от прецизното му гърло. Беше разбрал колко могъщ може да бъде, колко обожаван.

Гласът му можеше да изпълни и най-голямата зала, да бъде чул от някой планински връх до друг, но въпреки силата си оставаше толкова прекрасен, че не би събудил новородено на една ръка разстояние. Това не бе високомерие, а просто факт. Дори измежду сто други *figlioli angiolini* нямаше да се намери друг с глас и техника като неговите. Той бе благословен от Господ и от собствената си решимост.

Кариерата му започна в Рим, след това в Милано, където младият Волфганг Моцарт бе написал специално за него един изключителен мотет*. След Милано замина за Мюнхен, където любовницата му, изящната седемнадесетгодишна Елизабет Бауер, с кожа като коприна и цяло съзвездие лунички и бенки, бе объркала срещите им. Старият херцог ги хвана. Той, така или иначе, си беше ревнив, но има нещо особено в срама кастрат да ти сложи рога. Повечето хора не знаеха до каква степен мъж като Рауцини може да задоволи жена, но Елизабет знаеше. Ах, сладкото момиче. Имаше бенка на лявата част на дупето си, споменът за която той щеше да носи завинаги в сърцето си.

На следващата сутрин тя му изпрати роза и му каза, че съпругът ѝ възнамерява да го убие. Така Рауцини се озова в Лондон. Мъглата му хареса. Темпераментен по душа, вътрешният му огън го изгаряше, сякаш мъжът, който е можел да бъде, се е оттеглил, отравяйки кръвта му със своя плам. Обичаше всичко, което носеше хлад и спокойствие.

За малката Ана Стораче бе прочел във вестника, но не вярваше нещо в нея да го заинтригува. За щастие, бе допуснал грешка. Тя бе истинско съкровище. Щеше да бъде негова ученичка и да пее в някоя от оперите, които искаше да напише.

Трябва да е бил на нейната възраст, когато животът му се преобърна. В консерваторията нормалните момчета се подиграваха на кастратите, които се хранеха с бульон, яйца и месо, докато те, инструменталистите, гладуваха. Бяха разделени на

* Многогласно вокално музикално произведение. Първоначално е за два гласа, но с течение на времето броят им нараства и понастоящем най-разпространената форма е за 4 до 8 гласа. – Бел. пр.

„здрави“ и „повредени“. При тази мисъл Рауцини удари главата си в огледалото. *Никой измежду нас не беше „здрав“*, помисли си той. Човекът, който го скопи, се занимаваше с вадене на зъби. Повечето от кастрираните момчета умираха от инфекции, но Рауцини оцеля и израсна красив и талантлив. Гласът му беше хубав, гласът на момче в тялото на полумъж, с богатство и школовката, която никое момче не би могло да постигне. Но Ана нямаше нужда да бъде осакатявана. Тя имаше всичко, което ѝ беше нужно.

Обикна я от пръв поглед. Абсурдността на ситуацията не можеше да помрачи това чувство. Интелектът, искреността, сърдечността – всички тези нейни качества го привлякоха, зазвъняха в съзвучие с целта на живота му. Няма по-възвишено изкуство от музиката, няма по-чиста музикална форма от песента. Детският глас трябва да изпълва душата. За да бъде запазен неговият детски глас, той трябваше да бъде кастриран. Сега нямаше нужда да става така. Това момиче, тази перла, тази негова нова дъщеря щеше да порасне и да се превърне в млада жена. Нямаше да загуби нищо. Нито сърцето си, нито радостта, нито увереността. Щеше да стане известна. Щеше да има всичко, което той имаше, както и всичко, което нямаше.